

**„Lăsați domeniul drepturilor omului – exclusiv în gestiunea ființei umane.
Doar omul să continue să fie măsura întinderii drepturilor
și libertăților fundamentale”**

*(Interviu cu Diana SÂRCU, doctor habilitat în drept, profesor universitar,
judecător al Republicii Moldova la Curtea Europeană a Drepturilor Omului)*

Academia de Vară 2025, desfășurată recent la Chișinău, a reunit voci de notorietate din mediul juridic, academic și instituțional, pentru a reflecta asupra unor teme esențiale ale prezentului: educația, digitalizarea, drepturile omului și viitorul lor comun.

În acest sens, doamna Diana Sârcu, doctor habilitat în drept, profesor universitar, judecător al Republicii Moldova la Curtea Europeană a Drepturilor Omului, a moderat o dezbatere cu un conținut intelectual valoros care a scos în evidență principalele provocări ale prezentului și competențele esențiale pentru tinerii juriști și nu doar: o cunoaștere aprofundată, adaptabilitate și o viziune clară într-un context digital aflat în continuă schimbare.

Astfel, cât de pregătit este sistemul educațional să facă față realităților unei lumi în continuă schimbare? Cum protejăm drepturile omului într-o epocă digitală, în care algoritmi devin tot mai prezenți în viața noastră? La acestea, precum și la alte întrebări a răspuns doamna Diana Sârcu, judecător la Curtea Europeană a Drepturilor Omului, într-un interviu cu răspunsuri captivante, realizat în cadrul conferinței Academiei de Vară 2025, pe care vi-l propunem spre lecturare și dumneavoastră, cititorilor noștri fideli.

– Doamnă Diana Sârcu, zilele trecute, Chișinăul a fost gazda unui eveniment de înaltă ținută intelectuală – Academia de Vară 2025 – un spațiu de dialog, învățare și formare – la care au participat profesioniști consacrați, dar și tineri pasionați de drepturile omului.

Cu o experiență solidă în domeniul ce vi l-ați ales ca destin și în calitate de judecător al Republicii Moldova la Curtea Europeană a Drepturilor Omului, reprezentați un reper profesional pentru mulți dintre participanții la evenimentul vizat și nu doar. Astfel, o să dau startul discuției noastre prin a vă întreba cum apreciați rolul unor astfel de inițiative academice în formarea noii generații de specialiști în domeniul dreptului, mai cu seamă în cel al drepturilor omului?

Această conferință are loc într-o epocă în care provocările se succed cu o viteză amețitoare. Trăim într-o lume marcată de transformări digitale fără precedent, de schimbări climatice profunde, de o accelerare a progresului tehnologic și, totodată, de multiple incertitudini sociale și economice, ce

afectează tot mai mult condiția umană. Ceea ce altădată părea să fie un viitor îndepărtat a devenit astăzi realitatea noastră cotidiană.

În acest context complicat, educația universitară nu mai poate rămâne într-un turn de fildeș. Ea este chemată să devină un actor activ al schimbării, o veritabilă punte între științele reale și cele socio-umaniste, între tradiție și inovație, între responsabilitatea națională și exigențele integrării europene.

Nu este vorba doar despre transmiterea unor cunoștințe sau formarea unor competențe profesionale, ci despre cultivarea unui spirit critic și a capacității de a ne adapta, pentru a acționa responsabil într-o lume marcată de incertitudine și permanente schimbări.

Domeniul drepturilor omului nu este o excepție. Nu în zadar Convenției Europene a Drepturilor Omului i se spune, pe bună dreptate – un instrument viu. Deși anul acesta se împlinesc 75 de ani de la adoptarea Convenției, ea nu este un text rigid, ci un cadru flexibil, capabil să evolueze odată cu societatea și, potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, „trebuie interpretat în lumina condițiilor de viață actuale, în care trebuie să se țină cont de dezvoltarea dreptului internațional, astfel încât să reflecte cerințele tot mai mari de protecție a drepturilor omului, ceea ce implică o mai mare fermitate în evaluarea încălcărilor valorilor fundamentale ale societăților democratice”.

– Ce v-a motivat să dați curs invitației de a modera panelul „Provocări și perspective în domeniul drepturilor omului”, din cadrul conferinței „Tehnologiile moderne și securitatea comunicării informaționale, în contextul integrării europene și al provocărilor globale”? Ce înseamnă personal pentru dumneavoastră participarea la un astfel de eveniment?

Tema aleasă pentru această ediție nu este întâmplătoare. Ea reflectă spiritul condiției în care trăim. Astfel de evenimente și participarea la ele sunt cruciale pentru conștientizarea momentului. Conferința reunește nu doar mediul academic steril, ci și practicieni de un înalt profesionalism. Mă aflu aici în dubla mea calitate – cea de profesor universitar și de judecător al Curții Europene a Drepturilor Omului. Această perspectivă permite o mai bună înțelegere a provocărilor cu care ne confruntăm, pe de o parte, și a perspectivelor care pot fi propuse, pe de altă parte.

La drept vorbind, a fost o provocare și pentru mine să moderez acest panel deoarece subiectele abordate au fost din cele mai dificile, cum ar fi, bunăoară, schimbările climatice, care, după cum a declarat Adunarea Generală a ONU, „constituie o provocare fără precedent, de importanță civilizațională, și că bunăstarea generațiilor prezente și viitoare necesită un răspuns imediat și urgent din partea noastră”.

– Care este impactul acestor platforme interdisciplinare asupra formării unei culturi juridice europene în Republica Moldova și în regiune?

De fapt, platformele interdisciplinare astăzi dau cele mai bune rezultate pentru formarea competențelor profesionale. Un bun exemplu este Platforma de partajare a cunoștințelor Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO-KS), supranumită – veritabila Subsidiaritate în acțiune –

despre care am vorbit în intervenția mea în cadrul conferinței. Ea oferă o analiză aprofundată și structurată a jurisprudenței Curții Europene, articol cu articol, pe anumite tematici transversale, cum ar fi mediul ambiant, imigrația, protecția datelor personale, terorismul etc. – totul pe o singură platformă. Este un instrument unic, valoros pentru instanțele judiciare naționale, autoritățile statale, avocați, universități, profesori și studenți, simpli cetățeni-titulari ai drepturilor fundamentale, pentru că platforma contextualizează analiza jurisprudențială, legând-o de standardele și doctrina internaționale relevante.

Cert, accesibilitatea la asemenea platforme, asociate cu forumuri la care participăm astăzi, nu fac decât să consolideze și să edifice o cultură juridică solidă, susceptibilă să cadreze cu peisajul juridic european actual.

– Cum evaluați influența tehnologiilor moderne asupra respectării drepturilor omului în spațiul european/în general?

Desigur, nu putem vorbi despre educație, cercetare și respectarea drepturilor omului, fără a înțelege provocările care ne înconjoară.

Bunăoară, dacă digitalizarea a adus oportunități extraordinare de acces la informație, ea a adus și noi riscuri. Manipularea informațională, știrile false, vulnerabilitățile cibernetice, fenomenul de dezinformare sau chiar dependența digitală sunt probleme reale, cu impact direct asupra exercitării și respectării drepturilor omului.

Avansul inteligenței artificiale și al biotehnologiilor ne obligă să regândim însăși definiția ființei umane, genomului, vieții private, sănătății mintale, mediului ambiant.

Impactul tehnologic este enorm. Apar întrebări etice fundamentale: ce rol mai are individul în fața unui algoritm care poate genera texte, imagini sau chiar idei personalizate? Cum protejăm autonomia umană și responsabilitatea morală într-o lume dominată de mașini inteligente?

Și, poate cel mai important, cum putem menține echilibrul dintre progresul tehnologic și respectarea valorilor umane fundamentale?

Este normal ca astfel de conferințe să genereze mai multe întrebări decât răspunsuri.

– În calitate de moderatoare al evenimentului menționat *supra*, care sunt concluziile cheie desprinse din acest panel? Ce direcții de acțiune considerați că trebuie urmate la nivel național și poate chiar european?

În ultimii ani, am înțeles că sistemul educațional și cel de cercetare se află sub o presiune dublă: pe de o parte, presiunea globalizării și a provocărilor transnaționale, iar pe de altă parte, presiunea integrării europene și a alinierii la standarde comune.

Aceste presiuni nu sunt însă doar constrângeri – ele sunt și oportunități.

Din perspectiva integrării europene, universitățile noastre pot beneficia de resurse, de programe comune, de mobilitate academică și de acces la rețele de excelență. Din perspectiva provocărilor

globale, avem ocazia să regândim educația în raport cu transformările digitale, tranziția verde și noile realități sociale.

Aici este important ca autoritățile statale la cel mai înalt rang să înțeleagă importanța educației în dezvoltarea societală, iar autoritățile responsabile de politicile educaționale să fie conștiente că o reformă bună realizată astăzi va da rezultate cel puțin în 30 de ani! Deci, statele care trăiesc viitorul astăzi și-au reformat fundamental sistemul educațional în secolul trecut.

Prin urmare, tema eficientizării educației universitare ne obligă să reflectăm la întrebări fundamentale:

Ce înseamnă cu adevărat un sistem educațional eficient în secolul XXI?

Cum putem valorifica noile tehnologii fără a cădea în capcanele lor?

Cum putem pregăti tinerii nu doar pentru meseriile de astăzi, ci pentru meseriile care încă nu există?

– Ce competențe considerați esențiale pentru tinerii juriști care își doresc să contribuie la protecția drepturilor omului, într-o societate tot mai digitalizată?

Inteligența artificială este deja în noi. Nu ne mai putem opune. Nu văd cum am putea lupta cu ea și dacă ar avea vreun rost această luptă. Unica soluție este adaptarea, dezvoltarea competențelor în acest sens.

Pentru o mai bună protecție a drepturilor omului, sistemul educațional are nevoie de o dublă adaptare: tehnologică și culturală.

– *Adaptarea tehnologică* înseamnă integrarea digitalizării, a resurselor deschise, a *micro-credentialelor* și a platformelor interactive. Dar, în același timp, presupune și o conștientizare a riscurilor: nu este suficient să folosim tehnologia, trebuie să o folosim responsabil.

– *Adaptarea culturală* presupune dezvoltarea unei culturi a educației, în care accentul să cadă pe învățarea continuă, pe interdisciplinaritate și pe formarea unei conștiințe sociale. Conceptul de *culturalizare a învățământului superior*, propus de conferința noastră, este esențial: universitățile nu sunt doar centre de pregătire profesională, ci adevărate centre de cultură, care dau sens și valoare progresului tehnologic.

– Ce mesaj aveți pentru participanții la *Academia de Vară 2025* care aspiră la o carieră în domeniul drepturilor omului, în special în contextul transformărilor digitale?

Mesajul meu este cât se poate mai uman. Lăsați domeniul drepturilor omului – exclusiv în gestiunea ființei umane. Doar omul să continue să fie măsura întinderii drepturilor și libertăților fundamentale.

– Vă mulțumesc!

A intervievat:

Irina TEACA